

KĀPĒC BANKAS JAUTĀ?

1

“Pazīsti savu klientu” princips jeb kāpēc bankas jautā?

Līdzīgi kā citur pasaulē, arī Latvijā banku pienākums ir īstenot principu “Pazīsti savu klientu” atbilstoši šādu normatīvo aktu prasībām:

- Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums;
- Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (FKTK) izdotie klientu izpētes normatīvie noteikumi.

Principa “Pazīsti savu klientu” mērķis ir rūpēties par drošu vidi, novērst iespējamās naudas atmazgāšanas un terorisma finansēšanas riskus. Lai to īstenotu, visu banku pienākums, ievērojot riskos balstīto pieeju, ir **iegūt informāciju par klientiem un viņu naudas līdzekļu izcelsmi**.

2

Ko bankas var jautāt klientiem?

Normatīvie akti (Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 28.pants) paredz **bankām tiesības** pieprasīt un **klientiem pienākumu** iesniegt bankām klientu izpētei nepieciešamo **informāciju** un **dokumentus**, tai skaitā informāciju par klientu patiesajiem labuma guvējiem, klientu veiktajiem darījumiem, klientu un patieso labuma guvēju saimniecisko, personisko darbību, finansiālo stāvokli, naudas vai citu līdzekļu avotiem. Atsevišķos gadījumos bankas var pieprasīt arī citu papildu informāciju.

3

Vai klienti var atteikties sniegt banku pieprasīto informāciju?

Ja klienti nevēlas vai atsakās sniegt pieprasīto informāciju un dokumentus apjomā, kas ļauj veikt klientu izpēti pēc būtības, **bankas izbeidz darījuma attiecības ar klientiem** un pieprasa klientu saistību pirmstermiņa izpildi. Tāpēc, lai veiksmīgi turpinātu darījuma attiecības, ir svarīgi savlaicīgi iesniegt nepieciešamo informāciju un dokumentus.

4

Klienta izpēte, anketēšana, dokumenti

Izpildot tiesību aktu prasības un īstenojot “Pazīsti savu klientu” principu, ikvienai bankai jāveic **klienta izpēte**, kuras ietvaros tā saņem no klienta pieteikumu par konta atvēršanu, klienta aizpildītu anketu un:

- identificē klientu, pamatojoties uz **personu apliecinošu dokumentu**;
- noskaidro **politiski nozīmīgas personas** statusu;
- iegūst informāciju par klienta personisko vai **saimniecisko darbību**, kā arī **naudas līdzekļu izcelsmi**;
- noskaidro informāciju par **patieso labuma guvēju**;
- iegūst informāciju par **darījuma attiecību mērķi** un to paredzamo **būtību**;
- noskaidro klienta **nodokļu rezidenci**;
- veic **darījumu uzraudzību** un iegūst informāciju un dokumentus, kuri pamato kontos veiktos darījumus;
- veic klienta izpētes gaitā iegūto dokumentu, datu un informācijas uzglabāšanu un **regulāru aktualizēšanu**.

Politiski nozīmīga persona ir:

- persona, kas ieņem vai ir ieņēmusi **publiski nozīmīgu amatu** Latvijā vai ārvalstīs;
- persona, kas ir **ģimenes loceklis** vai **radnieks** personai, kas ieņem vai ir ieņēmusi publiski nozīmīgu amatu Latvijā vai ārvalstīs;
- persona, kas ir **cieši saistīta** ar personu, kas ieņem vai ir ieņēmusi publiski nozīmīgu amatu Latvijā vai ārvalstīs.

Patiesais labuma guvējs ir fiziskā persona:

- kuras **īpašumā vai tiešā vai netiešā kontrolē** ir vismaz 25% no komersanta pamatkapitāla vai balsstiesīgo akciju kopskaita, vai kura citādā veidā kontrolē komersanta darbību;
- kurai tiešā vai netiešā veidā ir **tiesības uz īpašumu**, vai kuras tiešā vai netiešā kontrolē ir vismaz 25% no juridiska veidojuma, kas nav komersants. Par patieso labuma guvēju nodibinājumam uzskatāma persona vai personu grupa, kuras labā ir izveidots nodibinājums. Par patieso labuma guvēju politiskajai partijai, biedrībai un kooperatīvajai sabiedrībai uzskatāma attiecīgā politiskā partija, biedrība vai kooperatīvā sabiedrība;
- **kuras labā vai interesēs** tiek nodibinātas darījuma attiecības;
- **kuras labā vai interesēs** tiek veikts atsevišķs darījums, nenodibinot darījuma attiecības.

Nodokļu rezidence

Bankas pienākums ir noskaidrot **klienta nodokļu rezidenci** un nodokļu maksātāja reģistrācijas numuru, ja klients ir nodokļu rezidents valstī, kas iesaistījies globālajā automātiskajā informācijas apmaiņā par finanšu kontiem, vai ASV nodokļu rezidents (Likums par nodokļiem un nodevām).

5

Kas ir klienta identifikācija?

Atbilstoši likumu prasībām bankai ir pienākums **identificēt klientu pirms darījuma attiecību uzsākšanas**.

Banka klātienē identificē fizisko personu, pieprasot uzrādīt derīgu personu apliecinošu dokumentu.

Personu apliecinošu dokumentu veidi ir **pase** (pilsoņa pase, nepilsoņa pase, diplomātiskā pase, dienesta pase, bezvalstnieka ceļošanas dokuments, bēgļa ceļošanas dokuments, ceļošanas dokuments personai, kurai piešķirts alternatīvais statuss) un **personas apliecība** (pilsoņa, nepilsoņa, Latvijā akreditētas starptautiskās organizācijas, diplomātiskās vai konsulārās pārstāvniecības personāla personas apliecība, pagaidu aizsardzībā esošas personas apliecība).

Identificējot juridisko personu, banka pārbauda dokumentus, kas apstiprina:

- juridiskās personas dibināšanas vai tiesiskās **reģistrācijas faktu**;
- ziņas par klienta **juridisko adresi**;
- pilnvaru vai citu dokumentus, kas apliecina konkrētas fiziskās personas **tiesības** pārstāvēt juridisko personu darījuma attiecībās ar banku.

Neklātienē klientu banka identificē atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajam, ja to paredz bankas iekšējās procedūras.

6

Jebkura informācija par klientu ir konfidenciāla

Banku pienākums ir garantēt klientu personas, kontu, noguldījumu un darījumu noslēpumu (Kredītiestāžu likuma 61. pants).

Ziņas par klientu un viņa darījumiem, kuras banka iegūst, sniedzot finanšu pakalpojumus saskaņā ar noslēgtajiem līgumiem, ir **neizpaužamas ziņas**, kas nesatur valsts noslēpumu (Kredītiestāžu likuma 62. panta 5. daļa).

Šādas ziņas banka var sniegt tikai pašam klientam un tā pārstāvjiem, bet Kredītiestāžu likumā noteiktajos gadījumos – arī valsts institūcijām un amatpersonām (Kredītiestāžu likuma 63. pants).

Vairāk informācijas

- Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums
- Kredītiestāžu likums
- Likums par nodokļiem un nodevām
- Ieteikumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas un sankciju riska pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmas izveidei un klientu izpētei
- Klientu izpētes, klientu padziļinātās izpētes un riska skaitliskā novērtējuma sistēmas izveides un informācijas tehnoloģiju prasību normatīvie noteikumi
- MK noteikumi "Kārtība, kādā finanšu iestāde izpilda finanšu kontu pienācīgas pārbaudes procedūras un sniedz informāciju par finanšu kontiem Valsts ieņēmumu dienestam"
- Automātiskajā informācijas apmaiņā iesaistīto valstu saraksts
- Finanšu un kapitāla tirgus komisijas informācija